

MOVE YOUR MONEY

STARTERSKIT

FAIRFIN

DOOD HE N

05 Voorwoord	18 Investeer in een duurzame coöperatie
07 Inleiding	22 Geef een lening aan een tof project
09 Mijn bank aanspreken of van bank veranderen	26 Bouw mee aan een alternatief geldcircuit
12 Duurzaam sparen, kan dat?	28 Por je werkgever, vereniging, gemeente of universiteit
16 Duurzaam pensioensparen	32 Organiseer een infomoment

Voorwoord

Er gaan steeds meer en luidere stemmen op dat dit niet de wereld is waarin we willen leven. Dat dit niet de wereld is die wij willen voor onze kinderen en kleinkinderen. Ook voor jongeren is zwijgen geen optie meer. Zij gaan vandaag massaal de straat op en eisen diepgaande maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan.

Iedereen kan iets doen. Of we nu bankier, bedrijfsleider, politicus of gewone burger zijn. Deze brochure geeft ons concrete tips. We kunnen ons geld weghalen bij banken die jaar na jaar blijven investeren in fossiele brandstoffen, de wapenindustrie en bedrijven die grove mensenrechtenschendingen plegen en dat geld verplaatsen naar banken die wel mee zijn met ons verhaal. Of we kunnen met z'n allen ons geld beleggen in duurzame coöperaties die het FairFin-label dragen. Het zijn slechts twee concrete voorbeelden van hoe we een verschil kunnen maken. Want ons geld slaapt niet. Dagelijks nemen we er indirect of direct beslissingen mee die invloed hebben op onze planeet, op onze toekomst en vooral op de toekomst van zij die na ons komen.

Dus, doe met ons mee! Move Your Money!

Els Lauriks,
coördinator FairFin

MAKE A MOVE

1. JE BANK AANSPREKEN OF VAN BANK VERANDEREN
2. DUURZAAM SPAREN
3. DUURZAAM PENSIOENSPAREN
4. INVESTEREN IN EEN DUURZAME COÖPERATIE
5. EEN LENING GEVEN AAN EEN TOF PROJECT
6. GEMEENSCHAPSMUNTEN OMARMEN
7. JE WERKGEVER/ VERENIGING/ GEMEENTE/ UNIVERSITEIT PORREN
8. EEN INFOMOMENT ORGANISEREN

Inleiding

Je bent net als veel mensen bekommerd om de toekomst. Je maakt je bijvoorbeeld zorgen over de klimaatverandering of over toenemende ongelijkheid. Je wilt iets doen.

En je doet waarschijnlijk ook iets. Je gaat met de fiets naar het werk, je isoleert je huis beter, je koopt lokale producten... Maar ondertussen doet je geld op de bank ook iets.

Geld slaapt namelijk niet op de bank. Je bank gebruikt het om investeringen mee te doen. Een bank bepaalt welke projecten en bedrijven steun krijgen en welke niet. Banken kiezen mee hoe onze toekomst eruit ziet. En dat zijn vaak niet jouw keuzes, terwijl het wel jouw spaargeld is.

Een bank maakt haar keuze grotendeels op basis van waar ze zo veel mogelijk winst kan maken. Dit leidt er bijvoorbeeld toe dat er vandaag de dag nog altijd veel meer wordt geïnvesteerd in fossiele brandstoffen dan in hernieuwbare energie. Dat er wordt geïnvesteerd in grote bedrijven die hun kosten zo laag mogelijk willen houden en het daarom niet nauw nemen met mensenrechten. Dit is een groot probleem.

De financiële crisis van 2008 heeft bovendien meer dan ooit duidelijk gemaakt dat de meeste banken zich niet beperken tot het bewaren van spaargeld en het verlenen van kredieten. Hun balans zit vol met risicovolle producten. Hiermee leveren ze geen bijdrage aan de 'reële', de échte economie, waarin mensen werken en consumeren én zorgen ze voor instabiliteit.

Gelukkig zijn er oplossingen. Manieren om als klant en burger buiten dit klassieke systeem te opereren. Manieren om een duurzamer financieel systeem dichterbij te halen, door banken uit hun tent te lokken. Door zelf het voortouw te nemen met inspirerende initiatieven. Door te doen. Move Your Money! Want iets willen doen, is iets kunnen doen. Hoe? Dat vertellen we je op de volgende bladzijden.

MIJN BANK AANSPREKEN OF VAN BANK VERANDEREN. DOE HET.

De ene bank is de andere niet.

Banken willen winst maken. Maar niet alle banken doen dit op dezelfde manier. Er zijn er die strenge regels voor zichzelf opstellen over welk soort bedrijven ze wel en niet mogen financieren. Er zijn er zelfs die expliciete maatschappelijke doelstellingen hebben, zoals de financiering van gemeenten, cultuur of hernieuwbare energie.

Op www.bankwijzer.be kan je zien hoe duurzaam een aantal banken actief in België al dan niet zijn.

Banken worden gescoord op verschillende thema's: van klimaat tot wapens, van transparantie tot arbeidsrechten. Het gaat om een score op publiek 'beleid'. Met beleid bedoelen we de regels die een bank voor zichzelf opstelt en communiceert naar de buitenwereld. We vinden dit beleid terug in hun jaarbericht en op hun website.

Scoren banken hoog op BankWijzer, dan leggen ze zichzelf tal van regels op die rekening houden met de duurzaamheidsthema's. Scoren ze laag, dan is er nog werk aan de winkel. Een uitroepteken naast de score betekent dat de bank in theorie wel een beleid heeft, maar dat de praktijk uitwijst dat ze zich daar niet aan houdt.

Stel, je bent niet blij met de score van jouw bank. Dan kan je via www.bankwijzer.be in een paar kliks een klacht sturen naar jouw bank.

**Van bank
veranderen.
Eenvoudig gezegd,
nu ook eenvoudig
gedaan.**

Je kan ook een krachtig signaal geven door van bank te veranderen. Zo kan je een nieuwe bank kiezen die beter aansluit bij jouw waarden.*

*Let er daarbij op dat nr. 1 in de BankWijzer rangorde, Triodos Bank, geen zichtrekening heeft voor particulieren in België.

Marthe, 21 jaar

“ER WORDT OP ZEER VEEL DINGEN BESPAARD, MAAR HET KLIMAAT MAG NIET EEN VAN DEZE DINGEN ZIJN. WE HEBBEN DE MOGELIJKHEDEN OM OP GROTE SCHAAL ZAKEN TE VERANDEREN, MAAR HET GELD MOET DAN OOK DAAR NAARTOE GAAN.”

Eens gekozen, hoef je alleen je nieuwe bank te verwittigen. Maak een afspraak en neem je ID-kaart en je huidige bankkaart mee. Bij sommige banken kan de rekening ook online geopend worden, soms is dat zelfs verplicht. Dankzij de Bankoverstapdienst regelen de banken de overstap onderling. De nieuwe bank kan je saldo overzetten, maar ook domiciliëringen overzetten en bedrijven die regelmatige betalingen doen, zoals je werkgever of ziekenfonds, verwittigen, indien je dat wenst. Meer info hierover op www.bankswitching.be. Let wel, deze dienst werkt enkel voor zichtrekeningen. Spaargeld moet je zelf via de oude bank overzetten.

“Maar ik heb maar weinig geld!”

Je denkt dat een klacht sturen of van bank veranderen niets uithaalt omdat je niet zo kapitaalkrchtig bent? Niet waar! Een bank heeft graag zoveel mogelijk klanten en vindt het hoe dan ook niet leuk om klanten te verliezen. Van bank veranderen is dus een prima signaal om aan te geven dat je niet langer akkoord bent met de keuzes die je ‘oude’ bank maakt.

“O jee, ik heb een hypotheeklening!”

Overstappen van bank wanneer je een hypotheek hebt, is ingewikkelder en kan duurder zijn. Je betaalt een wederbeleggingsvergoeding aan je ‘oude’ bank en notariskosten voor een herfinancieringsakte. Maar het kan in periodes van lage rente financieel evengoed interessant zijn.

Hiervoor ga je best te rade bij de bank(en) waar je eventueel naartoe zou verhuizen, waarbij je steeds je keuze voor meer duurzaamheid kenbaar maakt.

DUURZAAM SPAREN, KAN DAT? NATUURLIJK!

Als Belgen íets graag doen, is het sparen. Niet langer onder de matras uiteraard, wel op een spaarrekening van een bank. Maar als je toch regelmatig geld weg zet, waarom dan niet op een plek waar er iets zinnigs mee wordt gedaan, zoals een duurzame spaarrekening?

FairFin noemt een spaarrekening duurzaam als die naast correcte 'uitsluitingscriteria' (bijv. geen investeringen in fossiele brandstoffen en wapens) ook positieve criteria heeft: het geld op deze rekeningen wordt enkel geïnvesteerd in projecten en bedrijven met een vastgestelde sociaal-ecologische meerwaarde.

In België zijn er twee banken die een duurzame spaarrekening aanbieden: Triodos Bank en vdk bank. Bij Triodos zijn alle spaarformules duurzaam, bij vdk bank enkel de SpaarPlus rekening.

Meer info op

www.triodos.be of www.vdk.be

Verplaats je geld gerust naar een duurzame spaarrekening

Zelfs als je ervoor kiest je zichtrekening te behouden bij je huidige bank, kan je gerust een duurzame spaarrekening openen bij een andere bank.

Vaak is het een verplichting voor mensen met een hypotheek om je salaris of andere vaste inkomsten te laten storten op de zichtrekening bij die bank. Niets houdt je echter tegen om extra spaargeld te verplaatsen naar een duurzame spaarrekening.

Racheal, 21 jaar

***"IK WERK NOG LIEVER 7 DAGEN OP 7
EN ONTVANG NOG LIEVER EEN LAGERE RENTE
DAN DAT MIJN BANK MIJN GELD BELEGT
IN WAPENS EN OORLOG."***

Mijn bank beweert een duurzame spaarrekening te hebben. Klopt dit wel?

Er is geen wettelijke norm voor begrippen als 'duurzaam', 'groen' of 'ethisch'. Elke financiële instelling mag dus zelf beslissen wat ze daaronder verstaat. Er zijn veel 'duurzame' bankproducten waarmee nog altijd fossiele brandstoffen worden gefinancierd. Bedenk wat jij belangrijk vindt voor je geld. Dat het niet in wapens wordt geïnvesteerd? Dat er een bepaald percentage naar hernieuwbare energie gaat?

Dring bij je bankier aan op meer info. Vaak zal hij of zij niet direct het antwoord weten, maar hoe meer vragen er komen, hoe meer banken geneigd zullen zijn hieraan tegemoet te komen.

DUURZAAM PENSIOEN SPAREN.

Fiscaal voordeel!

Je krijgt een fiscaal voordeel op investeringen in pensioensparen. De voorwaarden veranderen wel van jaar tot jaar. Voor 2018 geniet je 30% belastingvermindering voor bedragen tot 960 euro. Voor bedragen tussen 960 en 1230 euro is de belastingvermindering slechts 25%. Indien je het fiscaal voordeel wil maximaliseren investeer je dus best ofwel 960 euro of minder, ofwel het maximum bedrag van 1230 euro.

Aangezien het wettelijk pensioen onder druk staat, zorgen veel mensen voor een appeltje voor de dorst via een pensioenspaarproduct.

Bij pensioensparen parkeer je je geld voor langere tijd. Pensioensparen is hiermee een ideale gelegenheid voor een belegging in duurzame bedrijven, aangezien die bedrijven werken met een lange termijn visie.

Momenteel wordt via pensioenspaarproducten echter veel belegd in aandelen en obligaties van beursgenoteerde bedrijven, die voornamelijk korte termijn winst nastreven. Toch zijn er banken die hun pensioenspaarproducten stilletjes aan verduurzamen.

FairFin heeft een selectie gemaakt van de meest duurzame producten die momenteel beschikbaar zijn: www.fairfin.be/pensioen

INVESTEER IN EEN DUURZAME COÖPERATIE.

Fiscaal voordeel!

Aandelen van erkende ontwikkelingsfondsen (bijvoorbeeld Alterfin en Oikocredit) genieten bovendien 5% belastingvermindering van je investering (minimum 380 euro en maximum 6.400 euro per persoon). Let wel: de aandelen moeten minimaal 5 jaar in je bezit blijven.

Als individu kun je ook 'direct investeren', zonder tussenkomst van een financiële instelling. Bijvoorbeeld door een aandeel of obligatie van een duurzame coöperatieve vennootschap te kopen.

Als je investeert in een coöperatie, staat je geld sowieso voor langere tijd vast. Het grote voordeel is dat je investeert in een project waar je achter staat en dat je als medeaandeelhouder medezeggenschap hebt. Bij een coöperatie worden beslissingen namelijk op een democratische manier genomen, in tegenstelling tot andere vennootschappen waar de grootste aandeelhouder(s) het voor het zeggen hebben.

Coöperaties die erkend worden door de Nationale Raad van de Coöperaties beperken bovendien de uitkering van de winst (het dividend) tot maximaal 6%.

Niet alle coöperaties hebben echter een maatschappelijke doelstelling. Daarom werd het FairFin & Financité Label (www.fairfinlabel.be) in het leven geroepen, waarbij ook een screening wordt gedaan naar de sociale en/of ecologische impact en transparantie van de onderneming.

Surf naar
www.fairfinlabel.be

voor meer informatie en om een investering te doen in één of meerdere duurzame coöperaties. Je kan vaak al vanaf 50 à 250 euro een aandeel kopen.

Fiscaal voordeel!

Dividenden van coöperaties zijn deels vrijgesteld van roerende voorheffing. Als je aandelen koopt in een erkende coöperatie dan betaal je als particuliere belegger geen roerende voorheffing op de eerste schijf van 190 euro dividend.

Lou, 12 jaar

“TOF DAT JONGEREN OP STRAAT KOMEN VOOR HET KLIMAAT. IK BEN ZELF VEGETARIËR GEWORDEN. IEDEREEN KAN EEN VERSCHIL MAKEN.”

ENKELE VOORBEEDEN VAN DUURZAME COÖPERATIES.

ECOPOWER INVESTEERT IN HERNIEUWBARE ENERGIE-PROJECTEN. JE KAN VAN DEZE ENERGIE ALLEEN GEBRUIKMAKEN ALS JE AANDEELHOUDER WORDT.

DE LANDGENOTEN ONDERSTEUNT BIOBOEREN DOOR HUN LANDBOUWGROND AAN TE BIJEN. IEDEREEN KAN AANDEELHOUDER WORDEN EN ZO DIT INITIATIEF STEUNEN EN HELPEN GROEIEN.

OOK **APACHE** IS EEN COÖPERATIE. DOOR COÖPERANTE WORDEN HELP JE DEZE NIEUWSSITE ECHT ONAFHANKELIJK TE ZIJN EN KRIJG JE KORTING OP EEN ABONNEMENT.

ALTERFIN EN OIKOCREDIT ZIJN COÖPERATIEVE MICRO-KREDIETINSTELLINGEN. ZIJ MAKEN MICROKREDIETEN MOGELIJK IN ONTWIKKELINGSLANDEN.

GEEF EEN LENING AAN EEN TOF PROJECT.

Belastingkrediet

Wie als vriend, kennis of familielid een lening toekent aan een bedrijf kan daar een jaarlijks belastingkrediet van 2,5% op het openstaand kapitaal voor ontvangen. Als de kredietnemer in bepaalde gevallen niet kan terugbetalen, kan je bovendien 30% van het nog verschuldigde bedrag terugkrijgen via een eenmalige belastingvermindering. De tussenkomst van de fiscus is een belastingkrediet: je kan de tussenkomst niet alleen in mindering brengen van je te betalen belastingen, maar je kan ook een bedrag terugvorderen als je minder belasting moet betalen dan wat je kan aftrekken.

Er zijn nog andere mogelijkheden om direct te investeren in projecten die jouw goedkeuring dragen. De duurzaamheid zit hier niet zozeer in de bestemming van het geld, maar in de manier waarop wordt geïnvesteerd: direct, buiten de bank om, in een project dat je zelf kiest en waar jij achter staat. Je kan bovendien een project kiezen met een positieve impact op de maatschappij.

De Winwinlening

Met een Winwinlening investeer je rechtstreeks in een KMO die je zelf kiest via een (fiscaal aantrekkelijke) lening. In 2017 waren er in Vlaanderen meer dan 2.500 Winwinleningen afgesloten voor een totaal bedrag van 60 miljoen euro. Vaak worden dergelijke leningen gegeven aan vrienden, kennissen of familieleden die een bedrijf opstarten.

Voorwaarden

Je moet als **leninggever** in het Vlaams Gewest wonen en geen werknemer of wettelijk samenwonende partner zijn van de kredietnemer. De **leningnemer** moet een 'kleine of middelgrote onderneming' zijn. Ook vzw's kunnen als een KMO beschouwd worden.

Ze moeten dan wel een 'economische activiteit' en een omzet kunnen aantonen. Het **bedrag** van de lening mag maximaal 50.000 euro bedragen per kredietgever en maximaal 200.000 euro per kredietnemer. De looptijd van de lening moet acht jaar bedragen, maar een volledige vervroegde terugbetaling is mogelijk.

De hoogte en laagte van de rentevoet is vastgelegd. In november 2018 is het maximum 2% en het minimum 1%. De kredietnemer moet hierop wel 30% roerende voorheffing doorstorten aan de fiscus.

Tenslotte moet je een aanvraag indienen bij PMV (Participatie Maatschappij Vlaanderen), die de lening moet aanvaarden.

Meer info op

www.pmvz.eu/#winwinlening

Sociale crowdfunding via Socrowd

Via Socrowd kun je projecten ondersteunen dat zich inzetten voor een sociaal positief doel.

Socrowd (vroeger: Netwerk Rentevrij) is in 1996 ontstaan uit FairFin. Deze coöperatie was het allereerste sociale crowdfundingplatform in Vlaanderen.

Hoe werkt het?

Organisaties die sociale doelen stellen (bijvoorbeeld wijkgezondheidscentra, inclusieve jeugdverenigingen, bioboerderijen,...), halen via Socrowd met een campagne geld op.

Het opgehaalde bedrag wordt door Socrowd verdriedubbeld in de vorm van een renteloze lening aan de organisatie.

Deze lening maak jij mogelijk door een aandeel van Socrowd te kopen. Zodra de lening volledig is terugbetaald door de organisatie, kun je jouw geld terugkrijgen.

Je kan het ook langer aanhouden om zo bijkomende maatschappelijk zinvolle projecten te financieren.

Kijk voor de lopende projecten die je kan ondersteunen op **www.socrowd.be** Ook als je als organisatie geïnteresseerd bent om een lening te krijgen, vind je hier de nodige informatie.

BOUW MEE AAN EEN ALTERNATIEF GELDCIRCUIT.

Je kunt ook iets positiefs doen met geld zonder euro's te gebruiken. Door met gemeenschapsmunten te betalen. Ze worden in organisaties, buurten, gemeenten en zelfs provincies gebruikt om specifieke noden te vervullen: minder milieuvervuiling, een bruisender buurt, ouderenzorg...

Ook in België bloeien er tal van initiatieven. Je hebt de **Torekes** in Gent, de **Troeven** in Turnhout, de **A-kaart** in Antwerpen en de **Limbu** in de provincie Limburg. Bij het netwerk voor gemeenschapsmunten Muntuit kun je te weten komen of er een initiatief in jouw gemeente is en hoe je daar aan meedoet.

Nog geen gemeenschapsmunt bij jou?

Breng het onderwerp onder de aandacht bij je gemeente!

Het Handboek Gemeenschapsmunten voor Lokale Besturen en Organisaties is een goede wegwijzer: www.muntuit.be/handboek

Een ander systeem is **LETS** (afkorting van Local Exchange Trading System). Dit kan je best omschrijven

als een kring waarbinnen mensen met elkaar spullen, tijd, diensten en kennis uitwisselen op een geheel vrijwillige basis. Het handige aan de ruiltransacties is dat je niet meteen iets terug hoeft te doen voor de persoon die net iets voor jou deed. Jij geeft gewoonweg een aantal 'eenheden' in ruil, waarmee die persoon in het systeem weer iets anders in ruil kan krijgen. Jij doet daarna voor iemand anders een dienst, waarvoor die je zal waarderen. In meer dan 40 gemeenten in Vlaanderen wordt al actief geletst.

Kijk op de site van LETS Vlaanderen voor een LETS-contact in jouw buurt: www.letsvlaanderen.be

Nog geen LETS-groep in jouw buurt? Zoek vrienden, organisaties, medestanders en vraag het starterspakket aan waarmee je aan de slag kan.

POR JE WERKGEVER, VERENIGING, GEMEENTE, UNIVERSITEIT.

Ondernemingen, verenigingen en overheden handelen vanuit bepaalde waarden. Een dokterspraktijk geeft om gezondheid. Een vakbond om arbeidsrecht. Een gemeente om lokaal welzijn. Deze waarden bepalen niet enkel de eigen acties, maar zijn ook bepalend bij de keuze van leveranciers, personeel, etc. Daarom heeft de dokter geen snoepautomaat in haar wachtruimte, maken vakbonden zich sterk voor 'schone kleren' in bedrijven en geeft een gemeente voorrang aan lokale ondernemers wanneer er een opdracht wordt uitgeschreven. Maar volgen ze die waarden ook bij het plaatsen van hun geld? Als werknemer, lid, inwoner of student is het heel zinvol om dit onder de aandacht brengen. Vaak hebben instellingen immers meer geld en macht dan individuen.

Van bank veranderen voor organisaties en ondernemingen

Het is een sterk signaal voor een bank als een 'business of institutionele klant' om ethische redenen vertrekt of komt. De afgelopen jaren veranderden er tal van organisaties van bank:

Vluchtelingenwerk Vlaanderen ging weg bij een grootbank nadat bleek dat die het embargo op investeringen in Soedan had geschonden.

Oikocredit koos onder druk van de aandeelhouders die BankWijzer hadden geraadpleegd voor een andere bank.

Cultureel centrum Het Bos in Antwerpen en **het Kaaitheater** in Brussel verhuisden beiden om ethische redenen naar een andere bank.

De verhuis van een zichtrekening kan voor een onderneming of vzw eenvoudig of lastig zijn, naargelang het aanbod aan diensten dat ze gebruikt bij die bank. Het goede nieuws is dat Triodos Bank wel een zichtrekening aanbiedt voor rechtspersonen.

ER ZIJN AL VERSCHILLENDE ORGANISATIES DIE HET GOEDE VOORBEELD GAVEN:

HET NOORS PENSIOENFONDS (HET GROOTSTE PENSIOENFONDS TER WERELD) HEEFT IN 2015 BESLIST OM ALLE AANDELEN VAN BEDRIJVEN DIE MINSTENS 30% VAN HUN OMZET UIT STEENKOOLEN HALEN, TE VERKOPEN EN OVERWEEGT BIJKOMENDE STAPPEN.

IN 2017 BESLISTE **UGENT** ONDER DRUK VAN STUDENTEN OM 100% DUURZAAM TE BELEGGEN: 90% VAN DE PORTEFEUILLE ZIT IN FOSSIELVRIJE FONDSEN EN 10% WORDT IN LOKALE PROJECTEN GEÏNVESTEERD. ZO HEEFT HET GELD VAN UGENT EEN POSITIEVE IMPACT OP DE OMGEVING. IN 2018 BESLISTE DE STAD GENT OM HAAR PENSIOENFONDSEN GELEIDELIJK EN GEDEELTELIJK TE DESINVESTEREN UIT FOSSIELE BRANDSTOFFEN. OOK IN EIGEN LAND STRIJDT **HUISARTS ANNELEEN DE BONTE** VOOR EEN DUURZAAM PENSIOEN VOOR ZELFSTANDIGE ZORGVERLENERS. EEN VAN DE GROOTSTE AANBIEDERS IN DIE SECTOR GEEFT NU GEHOOR AAN HAAR OPROEP.

Divestment

Instellingen beleggen geld dat ze niet direct nodig hebben, naast in staatsobligaties, vaak via de beurs in grote bedrijven. Het gaat om bedrijven in verschillende sectoren, bijvoorbeeld de voedings-, de technologische of financiële sector... maar ook: de fossiele brandstofsector.

Ondernemingen of organisaties die bekommerd zijn om duurzaamheid en een leefbare toekomst, zouden echter niet langer moeten investeren in steenkool, olie en gasbedrijven. Als we de klimaatopwarming tot 1,5 graden willen beperken, moet namelijk 80% van alle reserves aan steenkool, olie en gas onder de grond blijven.

Inspiratie voor het benaderen van financiële beheerders vind je in de brochure 'Institutioneel geld aan het werk voor een duurzame toekomst' die FairFin in opdracht van Transitienetwerk Middenveld maakte (2017). Deze brochure kan je downloaden via www.fairfin.be/institutioneel-geld

ORGANISEER EEN INFO- MOMENT

FairFin biedt een vormingspakket aan over geld en duurzaamheid aan jongeren en iets-minder-jongeren.

Financiële educatie voor het middel- baar onderwijs

Financiële educatie wordt in 2019 opgenomen in de eindtermen van het middelbaar onderwijs. Bepaalde banken hebben hier niet op gewacht en bieden scholen al een tijdje gratis lessen aan. Deze lessen bevatten echter weinig aandacht voor duurzaamheid en hebben naar onze mening te weinig een kritische kijk op het gangbare financiële systeem. Maar meer moeite dan met de lessen op zich, hebben we met het feit dat financiële educatie wordt gekaapt door commerciële spelers. FairFin ontwikkelde een eigen, aanvullend lespakket. Een pakket dat leerlingen tweede en derde graad BSO, TSO, KSO en ASO een brede, kritische blik gunt op geld, investeringen en de financiële sector.

FairFin biedt de les **'Wat doet de bank met mijn geld?'** aan tegen kostprijs aan tweede en derde graadsklassen BSO, TSO, KSO en ASO.

Infomomenten voor volwassenen

Hierbij openbaren we in menentaal de maatschappelijke en ecologische voetafdruk van de financiële wereld én mogelijke alternatieven. We hebben aandacht voor vragen als hoeveel investeren de grootste banken in België in schadelijke activiteiten? Wat hebben campagnes al kunnen veranderen? En vooral: hoe kan jij meedoen? Je geld verzetten, hoe gaat dat praktisch?

Voor meer info over deze vormingen en de voorwaarden, mail naar info@fairfin.be of bel 02 201 07 70.

Bakou, 22 jaar

“PROTESTEREN HEEFT EFFECT. WE ZIJN ER DOOR 2 JAAR ACTIEVOEREN IN GESLAAGD UGENT TE OVERTUIGEN NIET LANGER VIA BANKFONDSEN TE BELEGGEN IN FOSSIELE BRANDSTOFFEN. EEN MOOIE OVERWINNING!”

MOVE YOUR MONEY **STARTERSKIT**

MAKE A MOVE

Word lid van FairFin

FairFin heeft leden nodig! Hoe meer leden, hoe beter we kunnen laten zien dat een duurzaam en sociaal financieel systeem een breed gedragen vraag is. Je wordt lid door **20 euro** online over te maken via www.fairfin.be/lid, of per overschrijving op rekening BE77 8939 4401 1442 met de mededeling: 'lidgeld + je naam'.

Volg FairFin

Je kunt vrijblijvend op de hoogte blijven door je in te schrijven op onze nieuwsbrief via www.fairfin.be/nieuwsbrief, door FairFin te 'liken' op www.facebook.com/vzwfairfin of [@Fairfinvzw](https://twitter.com/Fairfinvzw) te volgen op Twitter.

Doe een fiscaal aftrekbare gift

Wil je ons helpen met een financiële bijdrage en een fiscaal voordeel genieten? Vanaf 40 euro ontvang je een fiscaal attest waarmee je tot 45% van je gift terugkrijgt. Dat kan online via de QR code op de achterkant van deze gids, via www.fairfin.be/gift of per overschrijving op rekening BE10 5230 8038 6504 met de mededeling 'gift'.

FAIRFIN VZW STRIJDT VOOR EEN SOLIDAIRE, DUURZAME MAATSCHAPPIJ WAARIN GELD EEN MIDDEL IS EN GEEN DOEL. MET DE CAMPAGNES BANKWIJZER, MOVE YOUR MONEY EN BELFIUS IS VAN ONS ACTIVEERT FAIRFIN MENSEN EN ORGANISATIES VOOR EEN EERLIJKER BANKWEZEN. UIT PIONIERSWERK ROND RENTEVRIJE LENINGEN, GEMEENSCHAPSMUNTEN EN PENSIOENVOORZIENING ONTSTONDEN SOCROWD CVBA (WWW.SOCROWD.BE), MUNTUIT VZW (WWW.MUNTUIT.BE) EN HET PROJECT DUURZAAM PENSIOEN (WWW.DUURZAAM-PENSIOEN.BE). SAMEN MET FRANSTALIGE ZUSTERORGANISATIE FINANCITÉ BEHEERT FAIRFIN HET FAIRFIN & FINANCITÉ LABEL VOOR DUURZAME FINANCIËLE PRODUCTEN (WWW.FAIRFINLABEL.BE).

COLOFON

De Move Your Money Starterskit is een initiatief van FairFin en werd gepubliceerd in 2019. Een uitgebreider en up to date overzicht van de moves vind je op: www.fairfin.be/geldwijzer.

Voor meer info over FairFin en Move Your Money: info@fairfin.be

Ontwerp: Anja Forceville - Aqui

Portretten: Lieve Blancquaert / Foto's betoging: Lola Demyttenaere

Druk: De Wrikker

v.u. Els Lauriks, Vooruitgangstraat 333/9, 1030 Brussel

STEUN FAIRFIN

SCAN DEZE QR-CODE EN DOE EEN GIFT!

FAIRFIN